

KRALJEVINA JUGOSLAVIJA

UPRAVA ZA ZAŠTITU

Klasa 15 (6)

INDUSTRIJSKE SVOJINE

Izdan 1. Novembra 1930.

PATENTNI SPIS BR. 7488

**Hasler A. G. vormals Telegraphen Werkstätte von G. Hasler,
Bern, Švajcarska.**

Isključna i uključna sprava na štambilj mašinama za frankiranje.

Prijava od 4. januara 1929.

Važi od 1. aprila 1930.

Pravo prvenstva od 23. januara 1928. (Švajcarska).

Pronalazak se odnosi na isključnu i uključnu spravu na štambilj mašinama za frankiranje pomoću rotacionog pritisknog tela pogonjenog spojnicom, koja se može iskopčati. Prema pronalasku se poluga, koja vlada spojnicom, udešava pritisknim telom, kod svakog obrtaja ovoga, na iskopčavanje spojnice i na stavljanje u mirovanje pritisknoga tela, u kome je položaju drži zaporni organ, koji se može udesiti pomoću predmeta nameštenog za pritiskivanje u oslobodilački položaj i kod iskopčavanja spojnice automatski se kreće natrag u zatvoreni položaj.

Na priloženom je nacrtu prestavljen jedan primer izvođenja predmeta pronalaska.

Sl. 1. je izgled ozgo isključne i uključne štambilj mašine za frankiranje sa ležećim cilindrom, od koje je mašine prestavljen potreban deo za razumevanje pronalaska.

Sl. 2. je izgled jednoga dela isključne i uključne sprave viđene u ravni II—II na sl. 1.

Sl. 3. i 4. su isti izgledi istoga dela u raznim položajima.

Sl. 5 i 6, su izgledi u ravni V—V na sl. 1 i

Sl. 7 je izgled u ravni VII—VII na sl. 1.

Ležeći šuplji pritiski cilindar 1 zatvoren na svojim krajevima čeonim zidovima 2 i 3 počiva sa jedne strane u prstenu 4 koštura mašine a sa druge strane počiva u ležištu 6 pomoću osovinskog čepa 5. Na

osovinskom čepu 5 nalazi se slobodno okretljivo motorom pogonjen pužasti točak 7 i sa njime u krutoj vezi spojeni spojni točak 8. Pored njega čvrsto leži na osovinskom čepu 5 zaporni kotur 9 i između njega i čeonog zida 2 nalazi se osigurački kotur 13. On je priključen pomoću kraja 10 na čepu 11 nogara 12. Dakle osigurački kotur čvrsto stoji. Na zapornom koturu naleže kod 14 savijena spojna reza 15, koja se uteruje oprugom 16 u spojni točak 8.

Spojna reza 15 dopire svojim slobodnim krajem u pravcu obima spojnoga točka u uterani položaj nešto dalje iznad zapornoga zuba 9 (sl. 6). Kod 17 naleže zaporna reza 18, koja vlada širokim zubom 18' spojnom rezom 15 i zapornim koturom 9. Pritisnom oprugom 19 drži se zaporna poluga 18 van domašaja zaporne reze 15 i zapornog kotura 9 (sl. 6). Krakom 20 pruženim prema pritisknom cilindru dopire zaporna poluga 18 u domašaj poluge 21, pritrđene na upravljačkoj krivoj 22 pritisknoga cilindra. Polugom 21 unutra se kreće zaporna poluga 18 kod svakog obrtaja pritisknog cilindra u pravcu strele (sl. 5 i 6) neposredno pred spojnu rezu i zaporni zub 9' na suprot dejstvu opruge 19. Pri tome spojna reza 15 dodiruje prvo zapornu polugu 18 i biva dovedena van zahvata sa spojnim točkom 8. Dakle pogon spojnim točkom biva prekinut. Odmah po tome dodiruje zaporni zub 9' zapornu polugu 18, 18', čime

se zaustavlja pritisni cilindar (sl. 5). Zaporna je poluga na slobodnom kraju snabdevena ispod zapornog kotura idućeg kraka sa na dole pruženim nastavkom 18" i dopire u opseg jednog zapornog člana 24, koji naleže kod 23 i izveden je u vidu ugaone poluge. On se može klatiti u ravni istoga pravca sa podužnim pravcem pritisknog cilindra. Ovaj zaporni član 24 pomerljiv je tamo-amo između dva praga 25 i 26 i drži se u jednom ili drugom položaju oprugom 27, koja deluje na gornji kraj više pruženog kraka. Pomenuta je opruga priključena njenim donjim krajem u vertikalnoj srednjoj ravni čepa 23 na čvrstom čepu 28. Na više pruženi krak zapornog člana 24 ima prag 29, koji hvata iznad zaporne poluge 18 u ukočenom položaju predstavljenom na sl. 2 i 4 i drži je u njenom ukočenom položaju, u kome nije moguće obrtanje pritisknog cilindra u pravcu pogona.

Da bi se zaporni član 24 premestio iz svoga kočećeg stava u slobodilački stav (sl. 3) na pr. jednim pismom, koje treba snabdeti štambiljem, nameštena je u domašaju lisnate opruge 30, pritrđene na zapornom članu 24, podužno pomerljiva oslobodilačka poluga 31, u glavnu podlogu za pismo koje treba preštampati. Zaporni član 24 ima na njegovom ležećem kraku u domašaju produžetka 18" zaporne poluge 18 čep 33 i na njega udara ozdo zakošeno produženje 18", kad zaporna poluga bude premeštena iz njenog oslobodilačkog stava (sl. 6) u kočni stav (sl. 5), čime je i zaporni član pretrpeo odgovarajuće premeštanje iz oslobodilačkog u ukočeni stav.

Kad dođe do preokreta, onda treba sprečiti okretanje pritisknog cilindra i sa tim spojenog stvaranja nebrojanog ili nedozvoljenoga otiska pečata, kada je mašina ma iz kakvoga razloga nespremna za pogon, na pr. kada je dostignut maksimalni broj brojačkog mehanizma t. j. mehanizam je do kraja upotrebljen, ili kad je mehanizam za bojadisanje otvoren, ili kad nisu ispravno udešeni štamparski znaci, koji se nalaze u pritisknom cilindru. U tom poslednjem cilju nameštena je pored zapornog člana 24 osiguračka poluga 36 na osovini, koja naleže na dva ležišta 34 i leži poprečno prema pritisknom cilindru. Osiguračka poluga 36 u normalnom položaju (sl. 2 i 3) leži ispod kraja i pozadi bočno odstojećeg produžetka 24' na ležećem kraku zapornoga člana 24 tako, da ona ostavlja slobodan put produžetku 24'. Ako pak mašina nije u stanju spremnom za pogon, tada je poluga 36 u stavu osiguranja (sl. 4), u kome ona hvata svojim donjim krajem iznad produžetka 24'. U taj položaj može da se dovede poluga

36 posredovanjem raznih podužno pokretnih poluga. U unutrašnjosti pritisknog cilindra nalazi se poluga 37, koja se vodi jednim krajem podužno pomično u čeonom zidu 2, a drugim je krajem ugurana pod uticajem opruge 38 u udubljenje 39 čeonog zida 3 i usled toga se drži u njemu. Krakom 40 čvrsto je spojen prednji kraj poluga 37 sa pritiskačem 41, koji prodire dršku 42 popreko pomičnu u čeonom zidu 3. Sa drškom 42 zglavkaslo su spojene u pritisknom cilindru podužno iduće poluge 43, na kojima su jedno za drugo poređani podužno i poprečno pomični štamparski znaci (što nije nacrtano). Pomenuti štamparski znaci mogu samo tada biti premešteni i udešeni u odnosu na otvor 44 štamparskoga polja na obimu pritisknoga cilindra, kada poluga 37 izađe iz udubljenja 39 i u odnosu na nju bude pomeren popreko. U tome cilju mora poluga 37 biti gurnuta pritiskačem 41 na suprot dejstvu opruge 38. Kod najmanjeg pomeranja poluge 37 u nazad ulazi njen zadnji kraj u odgovarajuću rupu 45 kotura 13 i tako osigurava pritisni cilindar protiv obrtanja. Za dvostruko osiguranje pritisknog cilindra protiv nedozvoljenog obrtanja istoga, prenosi se podužno kretanje poluge 37 krakom 46, koji bočno štrči iz pritisknog cilindra i čvrsto sedećim krakom 47 na osovini 35 u domašaju kraka 46 na osovini 35 i osiguračku polugu 36, koja se na taj način dovodi iz mirnog stava (sl. 2 i 3) u ukočen stav (sl. 4).

Gornji kraj osiguračke poluge 36 nalazi se u domašaju poluge 49 podužno pomične u brojačkom kosturu 48 (nosaču), koja pod uticajem lisnate i na slobodnom kraju vijljkaste opruge 51 zahvata u prstenasti žljeb 50 poluge, obično u odgovarajuću rupu 52 kotura 53, koji čvrsto naleže na obrtnoj osovini 54 otklopljivog poklopca 55 za boje i obično obuhvata pritisni cilindar na njegovoj gornjoj strani (polovini).

U tome cilju biva pritisnuta lisnata opruga 51 na pritiskač 56. Poluga 49 izilazi s jedne strane iz kotura 53, oslobađa dakle osovinu poklopca mehanizma za bojadisanje, ali udara s druge strane na osiguračku polugu 36, koja osigurava zaporni član 24 u njegovom ukočenom položaju. Kod otvaranja poklopca mehanizma za bojadisanje okreće se kotur 53 i sprečava tada kod puštanja lisnate opruge 51 vraćanje poluge 49 i osiguračke poluge 36 u normalan položaj (sl. 2 i 3). Ako se zatvori poklopac mehanizma za bojadisanje, tada se okreće i kotur 53 natrag u prvobitni položaj i dozvoljava poluzi 49 da uđe u rupu 52, koja tada odmah oslobađa osiguračku polugu 36 i ona se vraća automatski u svoj normalan položaj. Na sl. 1 šematički označenim me-

hanizmom za brojanje 57 mašina se blokira, kada se iskoristi maksimalni iznos u pošti u napred uplaćen, na koji je brojački mehanizam na uobičajeni način namešten, ali ovde bliže neopisan. Uz posredovanje čvrsto naležuće poluge 59 na osovini 58 i na poluzi 59 zglavkasto priključene poluge 60, koja na donjem kraju prolazi kroz vođicu 61, sprečena je, na običan način da oko vertikalnog čepa 63 obrtna poluga 64, koja je pod uticajem opruge 62 naležuće na osiguračkoj poluzi 36, obrće osiguračku polugu iz njenog normalnog položaja u ukočeni stav (sl. 4). Čim se tako obrne osovina 58 brojačkog mehanizma, da poluga 60 pusti polugu 64 udari ova osiguračku polugu i kreće je iz njenog normalnog položaja u ukočeni položaj. Posle toga prinuđeni smo, da odstranimo kočenje uplatom udešene maksimalne sume kod pošte, na pr. kada se uvede nova kontrolna traka (nije nacrtana) u brojački mehanizam i time se poluga 64 krene natrag u položaj, u kome je ona aretirana polugom 60 i ne utiče na osiguračku polugu 36.

Iz ranije opisanoga sleduje, da nije moguće spravljanje frankirajućeg otiska na nedozvoljen način, kad mašina nije spremna za pogon.

Patentni zahtevi:

1. Isključna i uključna naprava na mašinama za udaranje frankiranih štambilja sa jednim rotacionim pritisnim telom, pogonjenim pomoću isključive spojnice, naznačena time, da je poluga, koja upravlja spojnicom, podešena tako, da pri svakom obrtu pritisnog tela isključuje spojnicu i zaustavlja pritisno telo, koje se u tom položaju drži zapornim članom, koji se pomoću pritisnutog predmeta može dovesti u isključeni položaj, a u položaj zadržavanja dovodi se automatski pomenutom polugom u momentu isključivanja spojnice.

2. Isključna i uključna naprava po 1. zahtevu, naznačena time, da se zaporni član zaporne poluge, koja upravlja pritisnim telom, kontroliše osiguračkim organom, koji kod mašina za udaranje frankiranih štambilja spremne za pogon zauzima takav položaj, da oslobađa pomenuti zaporni član radi isključenja pritisnog tela, ali se na protiv tome sa raznih mesta frankir-mašine može udesiti u takav položaj, da osigurava zaporni član protiv oslobađanja zaporne poluge.

3. Isključna i uključna naprava po 1. i 2. zahtevu, naznačena time, da se zaporni član sastoji od poluge sa dva razmaknuta praga, koja se može staviti u dva položaja

i u njima se može držati oprugom, među koje pragove dopire zaporna poluga pritisnog tela sa mestom za igru i od kojih pragova jedan upravlja zapornom polugom, a drugi služi za premeštanje zapornog člana iz mirnog položaja u ukočeni položaj pomoću zaporne poluge, kad ona bude pokrenuta iz svog stava mirovanja u stav kočenja radi oslobađanja spojnice i zaustavljanja pritisnog tela.

4. Isključna i uključna naprava po 1., 2. i 3. pat. zahtevu, naznačena time, da zaporna poluga na kraju pritisnoga tela izvedenog kao ležeći šuplji cilindar, može da se klata u ravni, koja leži popreko na podužni pravac šupljeg cilindra i da zaporni član može da se klata u ravni istoga pravca sa podužnim pravcem pritisnoga tela.

5. Isključna i uključna naprava po 1., 2., 3. i 4. zahtevu, naznačena time, da je radi premeštanja zapornog člana iz njegovog kočionog stava u stav mirovanja u cilju puštanja zaporne poluge pored pritisnog cilindra nameštena podužno pomična poluga istoga pravca sa pritisnim cilindrom, te se isključno kretanje te poluge posredovanjem jedne opruge prenosi na zaporni član.

6. Isključna i uključna naprava po zahtevima od 1 do 5, naznačena time, da se osigurački organ, koji upravlja zapornim članom, sastoji od poluge, koja čvrsto naleže na osovini poprečno postavljenoj prema pritisnom cilindru, i nosi u domašaju kraka poluge, koji strči iz obima pritisnog cilindra podužno pomerljive poluge u pritisnom cilindru, drugu polugu tako, da odgovarajućim pomeranjem poluge nameštene u pritisnom cilindru, može da se osigurački organ dovede u osigurački položaj.

7. Isključna i uključna naprava po zahtevima 1 do 6 kod koje je pritisni cilindar opkoljen na gornjoj strani običnim otklopljivim mehanizmom za bojadisanje, naznačena time, da je poklopac mehanizma za bojadisanje ukočen u svom običnom položaju protiv otklapanja podužno pomerljivom polugom, koja leži u dohvatu osiguračkog organa, i za zatvaranje poklopca mehanizma za bojadisanje može biti dovedena van veze sa ovim odgovarajućim podužnim pomeranjem, pri čemu poluga pokreće osigurački organ u osigurački položaj.

8. Isključna i uključna naprava po zahtevima 1 do 7, naznačena time, da je u dohvatu osiguračkog organa nameštena poluga, koja se obično koči brojačkim mehanizmom i koja posle oslobađanja pod uticajem opruge automatski dovodi osigurački organ u osigurački položaj.

Fig. 1.

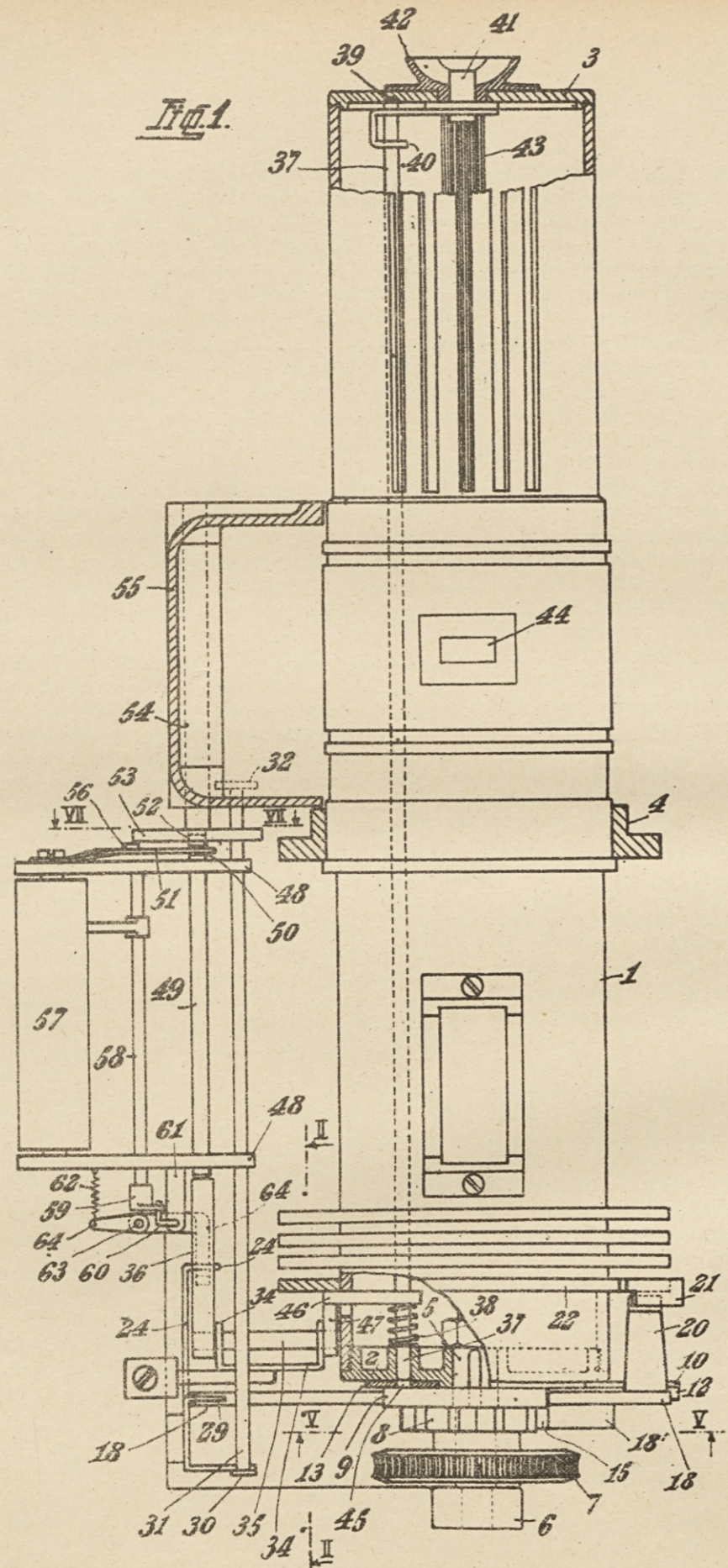

Fig. 2.

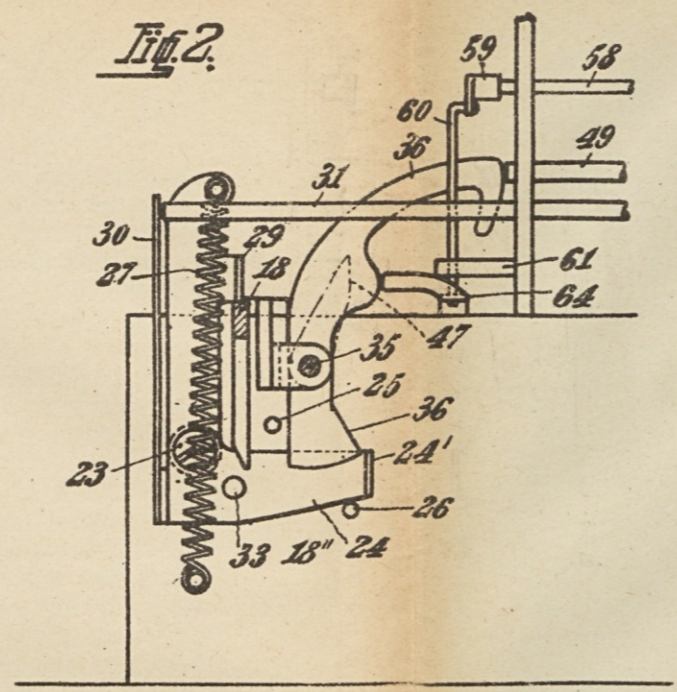

Fig. 3.

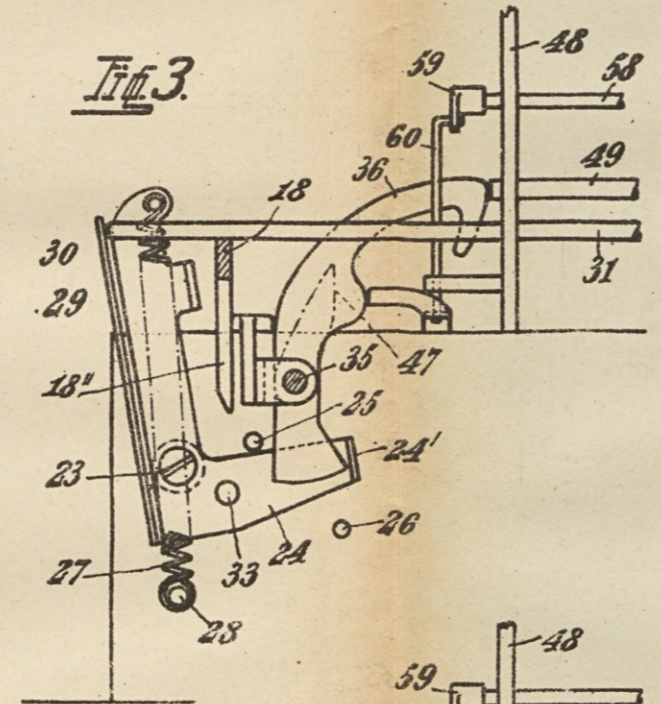

Fig. 4.

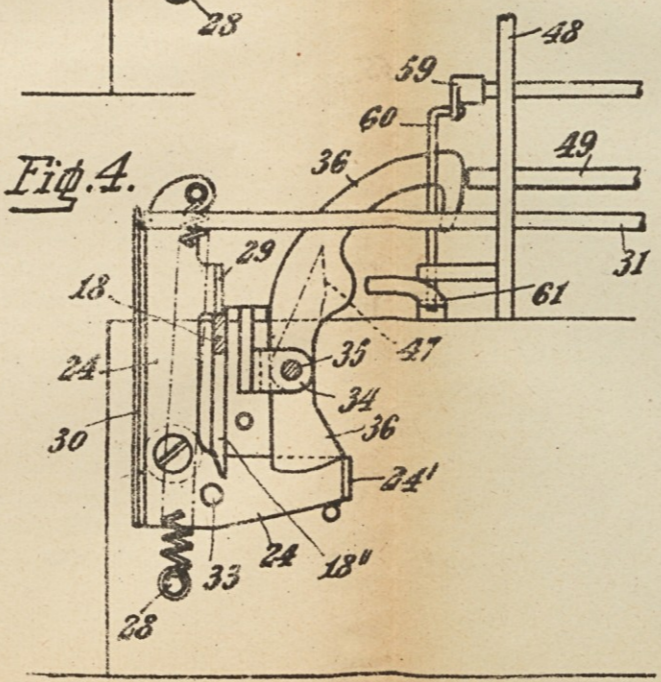

Fig. 5.

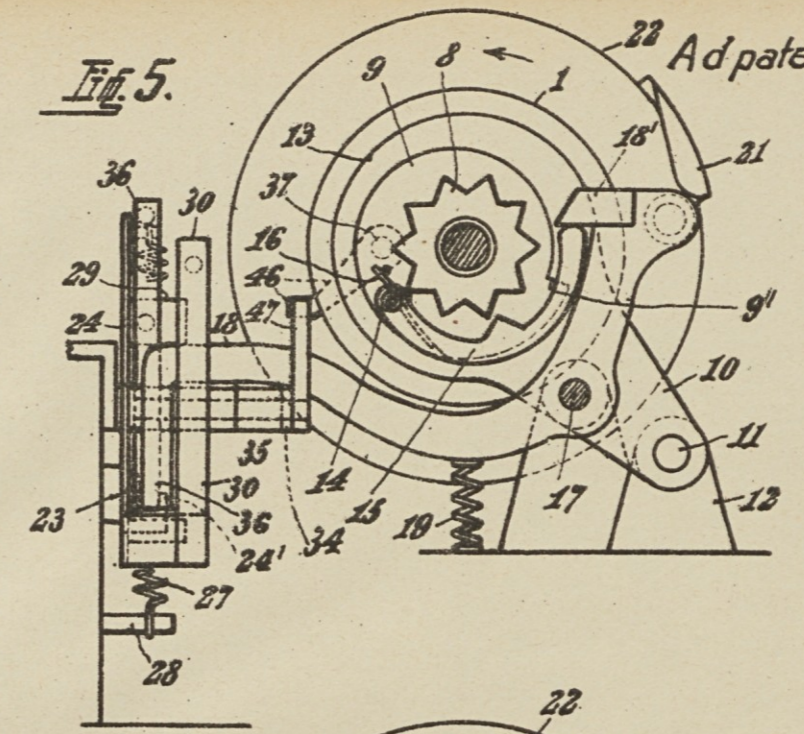

Fig. 6.

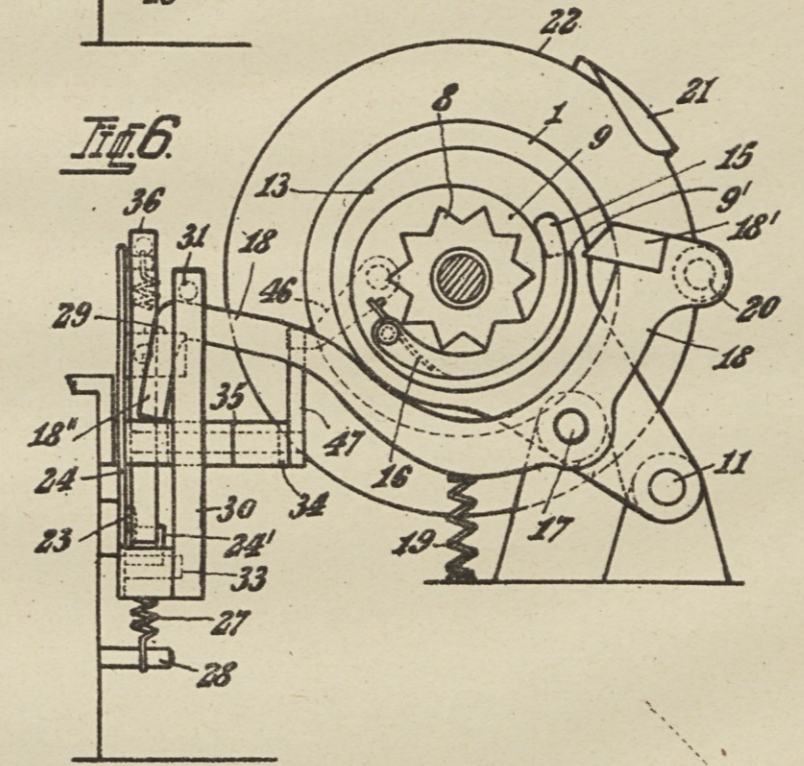
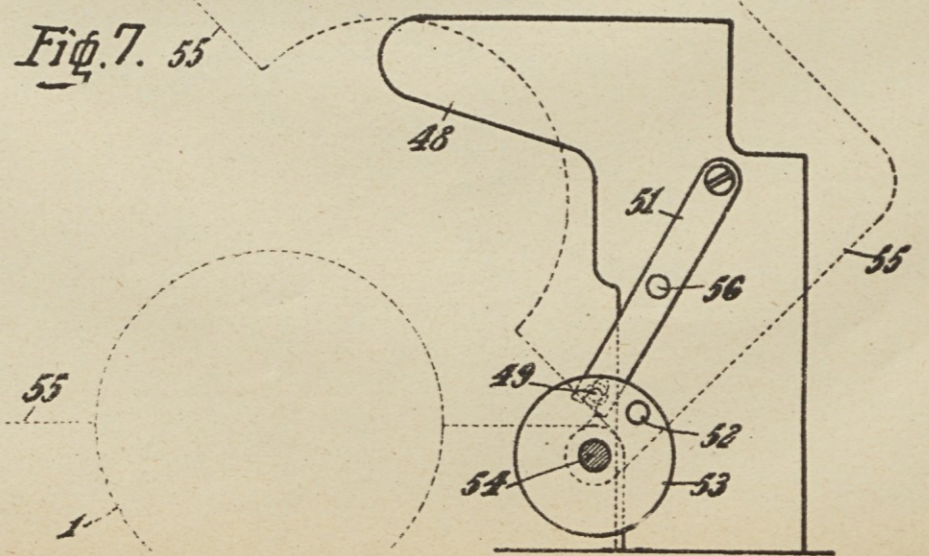

Fig. 7. 55

KRALJEVINA JUGOSLAVIJA

UPRAVA ZA ZAŠTITU

Klasa 15 (6)

INDUSTRIJSKE SVOJINE

Izdán 1 Marta 1932.

PATENTNI SPIS BR. 8698

Knotz Alois, fabrikant, Graz, Austrija.

Naprava za markiranje blagajničkih dokumenata, vrijednostnih papira i sličnog u svrhu kontrole, uništenja vrijednosti i t. d.

Prijava od 28 augusta 1930.

Važi od 1 maja 1931.

Traženo pravo prvenstva od 31 augusta 1929 (Austrija).

Pronalazak se tiče neke naprave za markiranje blagajničkih dokumenata (isprava), vrijednostnih papira i sličnog u svrhu kontrole, uništenja vrijednosti i t. d. pomoću pojedinih znakova sastavljenih u slova i sličnog te ima za svrhu, da se postigne na jednostavan način što više u oči padajuće markiranje. Naprava prema ovom pronalasku može se ugraditi i u pisace aparate za registriranje tako, da se ujedno sa uobičajenim natiskom izvrši i markiranje.

U bitnosti sastoji se pronalazak u tome, da je nasuprot jednog nosioca igala, koje su raspoređene sa malim razmacima jedna pored druge duž kontura znaka, smješten jedan jastuk sa bojom, u koji prodru igle nakon što su probile predmet, koji treba da se markira. Ako je jastuk postrojen kao nosilac boje, bojadisati će se prilikom povraćanja igala rubovi rupica probijenih od igala uslijed čega nastane još neki vrlo markantan napis.

U nacrtu prikazan je predmet pronalaska u dvim izvedbenim primjerima sa jastukom za boje. Fig. 1 i 2 prikazuje jednu napravu za ručnu upotrebu u međusobno vertikalno stojećim presjecima. Fig. 3 prikazuje jednu napravu prema pronalasku, ugrađenu u pisaci stroj za zbrajanje, koji je uređen za otisak na blokovnim ceduljama. Fig. 4 prikazuje vrh jedne igle u povećanom mjerilu.

Naprava po fig. 1 i 2 sastoji se iz jedne osnovne ploče 1, na kojoj se nalazi vod

za utaknjenje nosioca 2 igala, iz kojeg proviruju igle 3. Igle su tanki šlapići, koji su provideni prikladno sa uzdužnim brazdama i na kraju kratkim šiljkom (fig. 4). Osnovna ploča presvođena je jednim stremenom 4, koji ima u sredini jedan otvor, kroz koji proviruje jedan, ručkom 5 provideni klin 6, na čijem donjem dijelu je pričvršćena jedna ploča 7. Potonja je providena prorezima za vođenje na bočnim dijelovima stremena 4 te posjeduje jednu izdubinu za postrano utaknjenje jastuka 8 sa bojom. Na donjoj strani ploče smještena je jedna kesa 9 u koju se može utaknuti list 10, koji treba da se markira. Kesa je providena nasuprot ležećim otvorima za prolaz igala. Pritisna ručka držana je vazda podignuto pomoću opruge 11, koja se upire na jedno pojačalo 12 ručke odnosno na stremen 4. Gibanje ručke dolje ograničeno je otporom 13 za pojačalo 12 tako, da prodru igle pri svakom pritisku na ručku u jastuk.

Pri tome preuzmu igle od jastuka boju, koja prodre u brazde na strukovima igala. Pri prolazu igala kroz list, koji se markira, otaloži se boja struganjem igala na rubovima probušina, čime se postigne osim proboja igala još i neko vrlo markantno markiranje. Pri markiranju svakog nadaljneg lista pritiskom na ručku, prenese se uspješno prilikom povratka igala na njihovim šiljcima priljepljenja boja na okolicu rubova proboja. Ako se markiraju istovre-

meno dva lista, bojadiše se u glavnom gornji bojom koja ostane na vrhu igala a donji bojom, koja se nalazi na strukovima igala i u njihovim brazdama.

Tako se dobije uz svaku zloupotrebu izključivo probušenje još i jedan markantni napis na svakom listu.

Neka osobita korist može se postići, ako se ugradi naprava u neki pisaći aparat za registrovanje na pr. u neki stroj za sbranje (fig. 3).

Stroj običnog građevnog sastava sa pritiskim valjkom 15 i valjkom 17 za namotavanje registarskog traka 18 smještenim na jednom nosiocu 14 na zamah, providen je jednom napravom 19 za otisak na blokovne cedulje. Nosilac 14 ima krakove 20, koji su međusobno spojeni pomoću jedne motke 21, na kojoj je čvrsto smješten nosioc igala 22. Naprava 19 providena je otvorima za prolaz igala. Iza nje nalazi se jastuk 23 sa bojom. Takvim postrojenjem postigne se ujedno sa običnim tiskovnim postupkom markiranje blokovnih cedulja pomoću igala, čime se štedi na vremenu.

Trak 18 bude samo pritisnjen, a ne bude probušen, te se namota na valjak 17.

Patentni zahtevi:

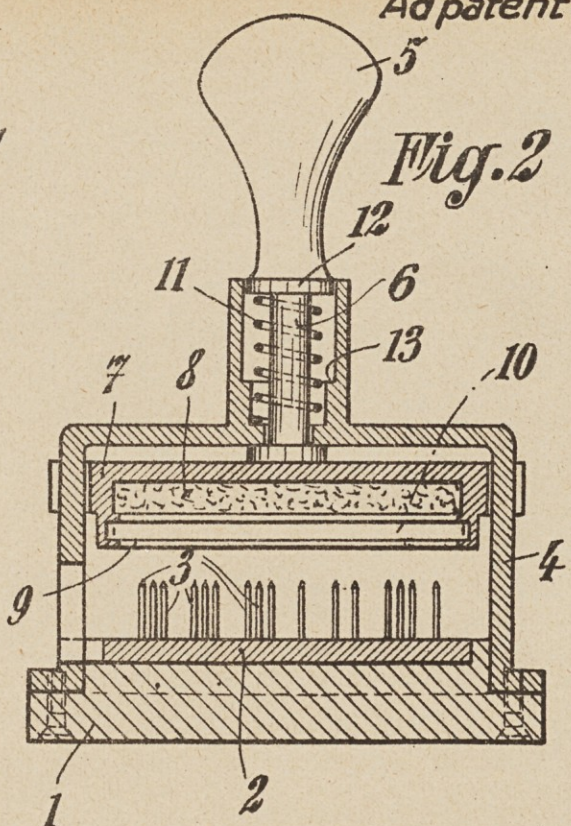
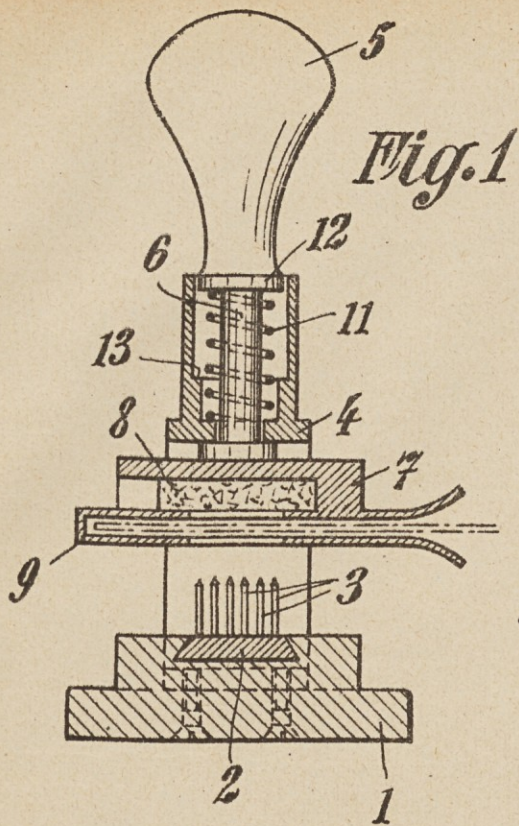
1. Naprava za markiranje blagajničkih dokumenata, vrijednosnih papira i sličnog u svrhu kontrole, poništenja vrijednosti i t. d. pomoću pojedinih znakova sastavljenih u slova i sličnog, naznačena jednim nosiocem sa iglama poređanim u malim međusobnim razmacima i jednim jastukom za polaganje lista, koji treba da se markira.

2. Naprava po zahtjevu 1, naznačena time, da je jastuk postrojen kao nosioc boje.

3. Naprava po zahtjevima 1 i 2, naznačena time, da su strukovi igala provideni uzdužnim brazdama ili da su na kakav drugi način napravljeni hrapavim.

4. Naprava po zahtjevu 1 u vezi sa pisaćim aparatima za registrovanje, naznačena time, da je smešten nosioc igala neposredno na nosiocu tiskovnog valjka u svrhu, da bi se mogli blokovni listovi ili slično markirati istovremeno sa natiskom.

Fig. 3

Fig. 4

